

Turvallinen päivähoidon aloitus ja oma hoitajuus

*Autetaan lasta pitämään vanhemmat
mielessä!*

**VARKEN kehittämispilotin prosessin kuvaus, perusteluja ja
kuntakohtaisia esimerkkejä toimintamallista**

Paula Korkalainen (toim.) ja Anna Tuliharju

LAPSEN JA PERHEEN TUKEMINEN

Turvallinen päivähoiton aloitus ja oma hoitajuus

1 Taustaa

Lasten ja nuorten turvattomuus, mielenterveysongelmat ja muut kehitykselliset riskit ovat lisääntyneet. Tämä haastaa varhaiskasvatusta kehittämään sellaisia toimintamalleja, joilla voidaan tukea lasten tervettä kasvua ja kehitystä ja tukea riskilasten perheitä kumppanuusperustaisen yhteistyön kautta. Tällainen kehittämistoiminta on myös päivähoiton laatutyötä. Pehmeää laskua puoltavat myös tutkimukset, joiden perusteella toimittaessa lapsi- ja perhelähtöisesti siirtymä sujuu hyvin ja tukee lapsen kasvua ja kehitystä. Lasten turvallinen sopeutuminen ja jännittyneisyyden väheneminen siirtymätilanteessa on voimavara myös henkilöstölle ja lisää henkilöstön työssä jaksamista.

Päivähoiton aloittaminen on lapselle ja perheelle jännittävää ja muutos tuo mukanaan monia haasteita. Vanhempien hoidosta päivähoitoon siirtyminen saattaa asettaa myös pienen lapsen kehitykselle välttämättömät kiintymyssuhteet koetukselle. Tiivis yhteistyö päivähoiton ja vanhempien välillä sekä lapsilähtöiset joustavat hoidon aloituskäytännöt ovat ensiarvoisen tärkeitä ja tukevat muutosvaihetta.

2 Pilottitoiminnan lähtökohtia

VARKen tuella pilotissa luodut päiväkotikohtaiset toimintamallit perustuvat kiintymyssuhdeteoriaan ja keskeistä on turvallisen hoitajakiintymyksen rakentuminen lapsen kehityksen tueksi päivähoidossa. Pilotissa on sovellettu aikaisempien aihetta koskevien hankkeiden tuloksia kuten Kuopion Auta lasta kasvamaan ja Helsingin yliopiston Kengu-ru-projektin tuloksia ja käytänteitä. Vaikutteita on saatu myös Tibir-projektin Turvallinen alku päivähoidossa kehittelemästä ammattilaisten tiedon ja valmiuksien lisäämiseen tähtäävistä toimista riskiperheiden ja lasten auttamiseksi ja tukemiseksi. Toimintamallissa keskeistä on päivähoitoon siirtymistä tukeva omahoitajuus, lasten ja vanhempien yhteiset tutustumisviikot ja päivähoiton henkilöstön aloitusvaiheen kotikäynti.

Pilottitoimintaa valmisteltiin vähitellen syksyllä 2008 ja varsinainen pilotointi käynnistyi keväällä 2009 henkilöstön koulutuksilla, työnohjauksella ja asiantuntijakonsultaatioilla. Mukana kehittämistyössä olleet kasvatusyhteisö ottavat toimintamallin käyttöönsä toimintakauden 2009–2010 aikana vähitellen soveltaen työstettyä mallia omaan kuntaansa ja yksikköönsä sopivalla tavalla. Turvallinen päivähoiton aloitus ja oma hoitajuus – pilotissa olivat mukana Jämsän, Laukaan, Multian ja Jyväskylän Korpilahden päiväkoteja ja vuorohoitokoteja.

Edellä mainittu aikaisempi kehittämistyö on ollut rohkaisevana lähtökohtana pyrittäessä tiedeperustaisen lisäämään näyttö pohjaiseen eli evidence base – tyyppiseen varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Pilotoinnin tavoitteena oli myös levittää myöhemmin tehtyä kehittämistyöstä toisiin kuntiin ja päivähoiton yksiköiden siten että nyt jo mukana olleet voisivat toimia vertais- ja sisäisinä ohjaajina mahdollisuuksien mukaan.

Anna Tuliharju: Autetaan lasta pitämään vanhemmat mielessä!

Kuvassa Anna Tuliharju

Käytännön työn toimintamalli on lähtöisin Hanna Perkins -terapeuttisesta lastentarhasta Clevelandista, jossa tiivistä työtä omahoitajien ja vanhempien välillä on tehty 1950-luvulta alkaen (Fuhrman & Furman). Lapsen tarve omahoitajaan päivähoitossa perustuu kehityspsykologiaan, psykodynaamiseen kehitysteoriaan ja kiintymyssuhdeteoriaan, joiden mukaan lapsen psyykinen syntymä ja kehitys eheäksi yksilöksi ei onnistu ilman riittävän turvallista ja pysyvää kiintymyssuhdetta ja sen puitteissa annettua hoivaa. Myös oppimisen ja sosiaalisten taitojen edellytykset syntyvät vain riittävän pysyvässä ja riittävän hyvässä kiintymyssuhteessa aikuiseen.

Ensisijaista lapsen kehitykselle on toki molemminpuolinen kiintymyssuhde omiin vanhempiin. Alle kolmevuotiaan on kuitenkin vaikea, joskus mahdotonta säilyttää pitkän hoitopäivän ajan mielessään riittävän elävänä mielikuvia vanhemmista ja suhdetta heihin sillä tavalla elävänä, että se säilyttäisi myös lapsen itsekokemuksen jatkuvuutta ja auttaisi kehitystä etenemään. Säilyttääkseen vanhemmat mielessään koko hoitopäivän ajan lapsi siis tarvitsee oman pysyvän hoitajan, joka auttaa häntä tässä. Lapsi siis saa kaivata ja ikävöidä vanhempia: se on kiintymyksen ja kestävien mielikuvien, kestävä kiintymyssuhteen merkki.

3 Perusteluja päivähoitossa toteutetulle oma hoitajuudelle

Autetaan pitämään vanhempi mielessä. Oma hoitajuus on merkittävää sekä lapselle että vanhemmalle, koska omahoitaja auttaa lasta pitämään vanhemmat mielessä ja toisaalta lohduttaa lasta ikävässä. Omahoitaja, joka tutustuu lapseen ja vanhempiin jo ennen hoidon alkua, auttaa myös vanhempia päivähoitotoiminnan aloittamisen tuomassa stressissä, koska päivähoitotoon siirtyminen on pienelle lapselle iso muutos ja vanhemmille ero lapsesta voi herättää tunteita, joiden käsittely on välttämätöntä tilanteen rauhoittamiseksi. Perheeseen tutustuva omahoitaja myös pystyy ottamaan perheen ja lapsen yksilölliset tarpeet ja toiveet paremmin huomioon. Lasta pyritään hoitamaan mahdollisuuksien mukaan samaan tapaan kuin vanhemmat ovat hoitaneet, kuitenkin muistaen ja muistuttaen myös vanhempia siitä, ettei ku-

kaan voi hoitaa lasta paremmin kuin omat vanhemmat, omahoitaja ei korvaa heitä eikä kilpaile lapsen kiintymyksestä vanhempien kanssa.

Minuus rakentuu pysyvän hoitajan kautta. Lapsi rakentaa omaa minuuttaan hoitavien aikuisten mallista, peilaamalla itseään aikuisten peilin kautta ja rakentamalla mosaiikkia itseensä hoitavien aikuisten ominaisuuksista ja hoivafunktioista. Pysyvällä hoitajalla on suuri merkitys, koska mitä useamman hoitajan kuvana lapsen minuus rakentuu, sen pirstaleisempi siitä tulee. Jos vielä äiti ja isä "unohdetaan" hoitopäivän ajaksi ja lapselle sanotaan: "älä itke, ei tarvitse ikävöidä, tehdään sen sijaan jotain kivaa niin ikävä unohtuu" tai äidille sanotaan: "ei se yhtään itkenyt kun olit poissa, nyt vasta kun tulit hakemaan") katkotaan lapsen mielestä pysyviä mielikuvia tärkeimmistä ihmisistä eli vanhemmista, ensisijaisista kiintymyssuhteista. Niiden mukana katkotaan myös niitä lapsen mielen sisäisiä, psyykkisiä rakenteita, joihin juuri pitäisi ensi vuosina syntyä jatkuvuutta ja eheyttä. Tosiasiassa alle 2-3-vuotias ei edes OSAA ikävöidä yksin, ilman turvallista äitiä paikalla (siksi lapsi itkee vasta kun äiti tulee hakemaan) - ja juuri siksi hän tarvitsee myös päivähoitoon turvallisen tutun pysyvän aikuisen hoitajakseen, jonka suhteen kehittymiseksi on luotu kotikäyntitoimintamalli ja pehmeä lasku.

Pysyvyyttä ihmissuhteisiin - vai vain tarpeiden tyydyttämistä? Lapselle on tärkeätä myös hoitopaikan hoitajien pysyvyys, koska jatkuva vaihtuvuus saa lapsen ymmärtämään aikuiset vain hänen tarpeidensa tyydyttäjinä eikä kiintymyksellä ja kiintymyssuhteilla sinänsä ole väliä. Jos lasta hoitavat vaihtuvat aikuiset päivän aikana ja päivästä toiseen: yksi syöttää, toinen vessattaa, kolmas pukee ulos, neljäs ottaa ulkona vastaan ja iltapäivällä uudet ihmiset - lapsi oppii tehokkaasti että toiset ihmiset ovat olemassa vain hänen tarpeidensa hoitajina, kiintymyksellä ja sitoutumisella ei ole väliä, vain sillä miten toinen tyydyttää minun tarpeitani. Ihmiset ja ihmissuhteet ovat vaihdettavissa. Lisäksi lapsi oppii heikommin kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ruumistaan ja omaa yksityisyyttään: kuka tahansa saa koskettaa, hoitaa, syöttää, pestä...

Sen sijaan turvallisessa kiintymyssuhteessa (=suhteessa omaan vanhempaan tai hyvässä omahoitajasuhteessa) annetun huolenpidon ja perushoidon kautta lapsi oppii että hän on arvokas, ainutlaatuinen, hänen ruumistaan ja sen toimintoja arvostetaan, ne ovat yksityisiä, kuka tahansa ei saa häntä koskea **jne.** Tämä on välttämätön pohja myös sille, että lapsi oppii kunnioittamaan toisten oikeuksia, toisten koskemattomuutta ja toisten rajoja.

Pilotin eteneminen

Pilotti käynnistyi lastenpsykiatri Anna Tuliharjun koulutuksilla ja työnohjauksilla kevään aikana 2009 kerran kuussa. Ohjaukset järjestettiin siten että aamupäivällä koulutukset olivat Jyväskylässä ja iltapäivällä Jämsässä. Jyväskylän koulutuksiin ja ohjauksiin osallistuivat Jyväskylän ja Laukaan työntekijät. Jämsässä olivat edustettuina Jämsän, Multian ja osa Korpiolahden päivähoiton henkilöstöstä. Mukana oli noin 20 varhaiskasvattajaa. Asiantuntijana toimi lastenpsykiatri Anna Tuliharju Kuopiosta. Tuliharju on lääketieteen lisensiaatti, lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian erikoislääkäri, lasten psykoterapeutti (TEO). Lisäksi hän on toiminut Kuopiossa toteutetussa Auta Lasta Kasvamaan -hankkeen kouluttajana Hanketta koordinoi kehittämispäällikkö VARKEsta. Ohjauksen ja koulutuksen päämääränä on toimintamallin rakentaminen, jossa huomioidaan entistä paremmin lapsilähtöisyys ja perhelähtöisyys sekä kiintymyssuhteet lapsen päivähoiton aloituksessa ja varhaisina vuosina.

4 Aikataulu keväällä 2009

1. koulutuspäivän 16.3.2009 teema:

- * Varhaisvuosien kehitystehtävät: eriytyminen ja yksilöityminen
- * Kiintymyssuhteen merkitys kehitykselle – ensisijainen kiintymyssuhde / hoitajakiintymys

Päivän teemojen mukaisesti päivähoidon pohdittiin päivähoidon järjestämisen lähtökohtia lapsen kiintymyssuhteiden vahvistamisen kannalta: teoriaa ja käytäntöä. Lisäksi pohdittiin myös käytännön tilanteita ja osallistujien omia kysymyksiä ja lähtökohtia päivähoidon eri palvelumuodoissa ja kartoitettiin osallistujien tarpeita sekä luotiin yhdessä koko koulutusprosessille runko. Päivän aikana pohdittiin myös ajankohtaisia kysymyksiä ja kasvattajana toimimista.

2. koulutuspäivä 24.4.2009 teemoina:

- * Taaperovuosien kehitystehtävät: oman ruumiin ja mielen haltuunotto, objektikonstanssin rakentuminen.
- * Hoitokäytäntöjen ja hoitajakiintymyksen merkitys lapsen kehitystehtävien auttamisessa ja päivähoidon toimintakäytännöistä ja niiden merkityksestä kiintymyssuhteiden vahvistamisen kannalta. Ajankohtaiset kysymykset. Kasvattajana toimiminen.

3. koulutuspäivän 11.5.2009 teema:

- * Lapsi ryhmässä
- * Lapsen kehityksen ongelmat
- * Päivähoidon tuomat riskit lapsen kehitykselle?

Välitehtävä:

1. Kootaan hyviä toimivia käytänteitä ja ongelmakohtia pohdittaessa teorian tiedon soveltamisessa käytäntöön. Päivähoitoon siirtymistä tukevat mm. omahoitajuus, lasten ja vanhempien yhteiset tutustumisviikot ja päivähoidon henkilöstön aloitusvaiheen kotikäynti.
2. Pilottiyksiköissä reflektoidaan koulutuksissa ja konsultaatioissa kuultua ja säteilytetään opittua muulle yhteisölle tavoitteena koko kasvatusyhteisön ajattelutavan muutos.

4. Päivä 5.6.2009 yhteinen päätösseminaari

Työntekijöiden omat kokemukset ja koulutuksessa heränneet ajatukset -toiveet, epäilyt, suunnitelmat, kysymykset. Toimintamallin kokoaminen ja kuntakohtainen toimintasuunnitelman esittely.

Kuvassa Turvallinen päivähoiton aloitus ja oma hoitajuus - loppuseminaariin 5.6.2009 osallistuneet, pilotissa mukana olleita Laukaan, Multian, Jämsän ja Jyväskylän Saukkolan päiväkotien ja ryhmisten henkilöstöä.

5 Turvallinen päivähoiton aloitus ja oma hoitajuus - toimintamallin pääperiaatteet

Toimintamalli perustuu kiintymyssuhdeteoriaan ja keskeistä on turvallisen hoitajakiintymyksen rakentuminen lapsen kehityksen tueksi päivähoitossa. Päivähoitoon siirtymistä tukevat mm. omahoitajuus, lasten ja vanhempien yhteiset tutustumisviikot ja päivähoiton henkilöstön aloitusvaiheen kotikäynti.

Toimintamallissa lähtökohtana on uuden lapsen hoitajan valinta jo keväällä päivähoitopäätösten yhteydessä. Hoitopäätöksen mukana kerrotaan vanhemmille jo hoitajan nimi ja pyydetään vanhempia ottamaan yhteyttä häneen tutustumista varten. Ensimmäinen keskustelu voidaan järjestää jo keväällä ja sen tarkoituksena on aikuisten keskinäinen tutustuminen ilman lasta. Tällöin keskustellaan vanhempien ajatuksista ja tuntemuksista päivähoiton aloitukseen liittyen. Vanhempien tunteiden käsittelyyn annetaan runsaasti tilaa, koska tavoitteena on tukea vanhempaa ja luoda siirtymävaiheeseen harmonisuutta, jolloin vanhemman tunteiden käsittely siirtyy lapseen ja tukee lapsen turvallisuuden tunnetta uudessa mullistavassa tilanteessa.

Toisessa vaiheessa on lapsi mukana ja tuolloin vanhempi esittelee lapselleen uuden hoitajan ja luo näin turvallisuuden tunnetta ja luottamusta lapseen. Tutustuminen hoitopaikkaan tapahtuu vähitellen ja ihanteellisena pidetään vakiintunutta käytäntöä ja rutiineihin pyrkimistä. Lasten psykiatri Anna Tuliharju pitää tärkeänä erityisesti äidin osuutta uudessa tilanteessa ja suosittelee ensimmäiseksi hoitoon viejäksi äitiä. Pehmeän laskun aikana sovitellaan hoitopäivien pituus lapselle sopivaksi ja huomioidaan lapsen ikä. Aluksi äiti on poissa näkyvistä lyhyempiä aikoja ja eroaikaa pidennetään vähitellen tuntien poissaolojaksoihin. Alkuvaiheessa äiti voisi olla saatavilla esimerkiksi toisessa huoneessa tai eteisessä ja lasta rauhoitellaan äidin paluusta: "Äiti tulee." Edelleen painotetaan henkilöstöä huomioi-

maan äiti ja luomaan edelleen mahdollisuuksia äidin tunteiden käsittelylle - äiti tarvitsee tukea ja apua luopuakseen lapsesta.

Keskeistä myöhemmänkin luottamuksen ja kasvatuskumppanuuden vuoksi on vanhemman kuulluksi tuleminen alkutilanteessa. Alkuvaiheessa luodaan myös runsaasti tilaisuuksia vanhemman kanssa keskusteluun. Ihanteellista olisi, jos ensimmäisten kolmen kuukauden aikana vanhemman kanssa voisi keskustella joka päivä. Keskustelujen sisältöinä tulisi olla muutakin kuin kuulumisten vaihtamiset.

6 Kuntakohtaisia esimerkkejä turvallisesta päivähoidon toimintamallista ja oma hoitajuudesta

Jämsän Puukilan vuorohoitopäiväkoti

Oma hoitajuus ja lapsen turvallinen aloitus vuoropäivähoidossa

- * Nimetään lapselle oma hoitaja
- * Perheille lähetetään päätös hoitopaikasta ja päätökseen laitetaan liitteeksi alkukeskustelukaavake
- * Oma hoitaja ottaa yhteyttä syksyllä aloittaviin uusiin perheisiin ja sopii keskusteluajan
- * Oma hoitaja käy vanhempien kanssa aloituskeskustelun ja sopii tutustumisajan
- * Lapsi tutustuu päivähoitoon 2 x 2 tuntia vanhempiensa kanssa ja 2 x 2 tuntia ilman heitä, ennen kuin hoito alkaa.
- * Toivotaan, että vanhemmat toisivat pienen valokuva-albumin, jossa olisi muutamia valokuvia lapselle tärkeistä ihmisistä, tavaroista jne.
- * Lapsi saa tuoda esim. äidin yöpaidan jos se tuo turvaa
- * Ryhmän aikuisista ja lapsista otetaan valokuvat ja niitä pidetään esillä ja niitä päivitetään päiväjärjestyksen mukaan. Työvuorosta pois lähtevä aikuinen ottaa itse oman valokuvansa pois näkyvistä
- Henkilökunnan valokuvat (koko talon) -> vanhemmatkin pystyvät jo kertomaan lapsilleen, ketkä ovat päivän / illan/ yön aikana lasta hoitamassa
- * Päiväjärjestys käydään läpi monta kertaa päivässä
  - aamulla
  - välipalalla
  - Päivällisellä
- * **JOKA VIIKKO** pidetään oman tiimin palaveri, joka toinen viikko toiminnan suunnittelua ja joka toinen viikko puhutaan lapsista. Koko tiimi todella harvoin yhtä aikaa paikalla -> tärkeää että kirjataan palaverin asiat tarkoin vihkoon -> tieto siirtyy vapaapäiväläisillekin
- * Päivittäisten asioiden raportointilomake
- * Pyritään työskentelemään pienryhmissä
- * **HYVÄKSYTÄÄN LAPSEN IKÄVÄ JA ÄIDIN IKÄVÄ!** Annetaan vanhemmille lupa soittaa hoitopaikkaan ikävän iskiessä. **Tuetaan vanhemmuutta muistuttamalla, kuinka tärkeitä vanhemmat ovat omalle lapselleen: "Olette todella tärkeitä lapsellenne!"**
- * Pyritään huomioimaan 'omaa lasta' ja antamaan aikaa silloin, kun ollaan hänen kanssaan samassa vuorossa

Esimerkki 2.

Jyväskylän kaupungin Saukkolan päiväkoti

Turvallinen aloitus ja oma hoitajuus kolmena näytöksenä

Lapsi siirtyy uuteen päiväkotiin tutun oman hoitajan kautta ja uuteen paikkaan tutustumisen tapahtuu vähitellen "askel kerrallaan" kolmivaiheisena kolmen näyttämön kautta.

Tavoite: Huomioidaan kaikessa yksilöllisyys

ALOITUS: PERHEEN NÄYTTÄMÖ

Kutsu aloituskeskusteluun lähetetään perheelle jo päivähoitopäätöksen mukana. Keskustelussa käytetään kasvatuskumppanuuskoulutuksen aloituskeskustelumallia (Stakesin malli) ja ensitapaamisen aikana tehdään myös Jyväskylän kaupungin päivähoiton toimintakäytäntöiden mukainen palvelusopimus perheen kanssa. Ensimmäinen tapaaminen tapahtuu aikuisten kesken ilman lasta. Seuraava tapaaminen tapahtuu lapsen kotona, jolloin lapsi tutustuu uuteen hoitajaansa tutussa ympäristössä. Tämän jälkeen sovitaan tutustumiskäynti päiväkotiin.

LAPSEN NÄYTTÄMÖ

Lapsen tutustumiskäynnin aikana päiväkotiin tavoitteena on, että vanhemmat esittelevät lapselleen tulevan hoitopaikan. Lapsen pehmeä lasku tapahtuu tämän jälkeen pikkuhiljaa sitten, että hän osallistuu 3-5 kertaa "hetkille" päiväkodissa muiden lasten seurassa. Hetkille osallistuminen tapahtuu ensin yhdessä vanhemman kanssa ja sitten ilman vanhempia. Yksi näistä hetkistä on ruokailu. Tämän pehmeän tutustumisjakson jälkeen lapsi aloittaa varsinaisen hoidon.

PÄIVÄKODIN NÄYTTÄMÖ

Aloitusvaiheen jälkeen oma hoitajuutta tuetaan järjestämällä aluksi joka viikko keskusteluja oman hoitajan ja vanhempien kanssa 3-5 kertaa. Lapsen turvallisuutta tuetaan pienryhmätoiminnalla ja vertaistoiminnalla ja siten pyritään vähentämään kontaktien määrää päivän aikana. Tavoitteena on oma hoitajuus, jota tuetaan myös työvuorojärjestelyillä. Myös pienille lapsille pyritään turvaamaan oma fyysinen tila (yhdistyminen pienten puolelle). Vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä vahvistetaan järjestämällä vanhempainilta. Henkilökunta pitää viikkopalavereita ja suunnittelee yhdessä toimintaa suunnittelupäiviä pitämällä. Lapsen turvallisuuden tunnetta vahvistetaan mm. perheen valokuvan avulla. Vanhemmuutta vahvistetaan korostamalla kaikissa yhteyksissä vanhempien tärkeyttä omalle lapselleen!

Esimerkki 3.

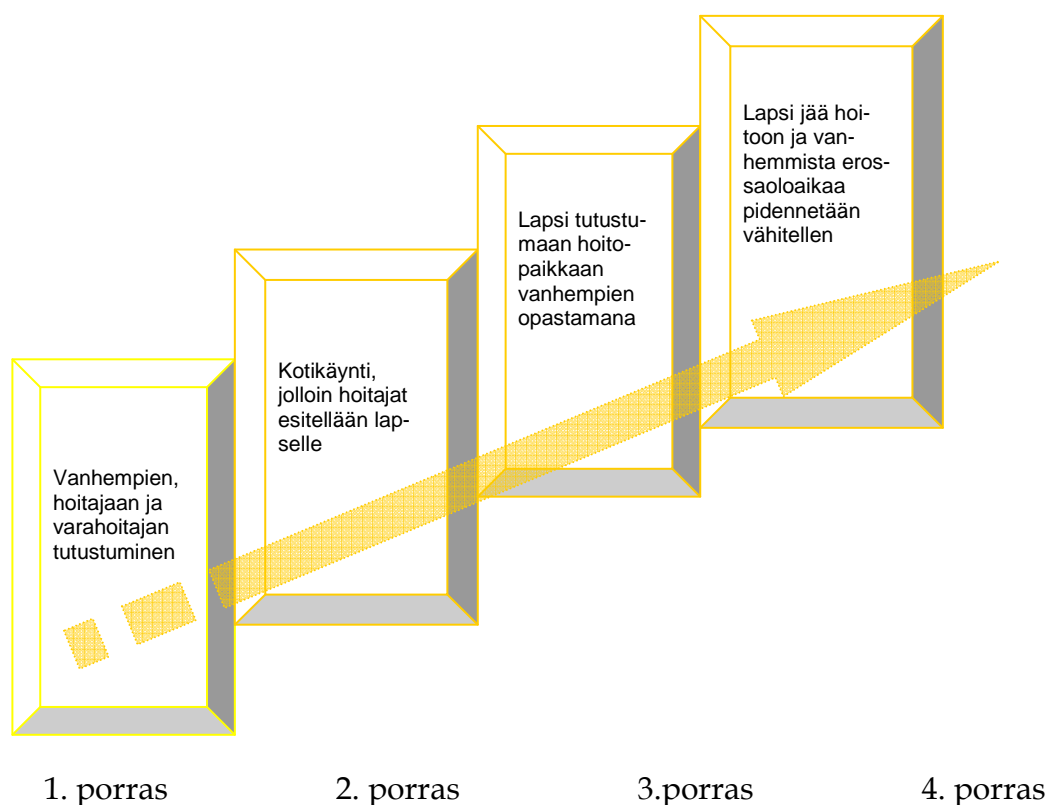
Multian ryhmäperhepäivähoito**Pehmeän laskun ja oma hoitajuuden portaat**

Lapsen pehmeä laskua ja oma hoitajuus alkaa päivähoitopäätöskirjeen myötä. Hoitoon valintapäätöksen mukana lähetetyssä kirjeessä ilmoitetaan lapselle varattu oma hoitaja ja varahoitaja. Kirjeessä ilmoitetaan, että oma hoitaja ottaa yhteyttä vanhempiin sopiakseen ensimmäisen keskustelun aika.

Tämän jälkeen edetään portaittain siten että ensimmäisellä käynnillä luodaan mahdollisuus tutustumiseen ja päivähoidon aloittamiseen liittyvien vanhempien ajatusten, tuntemusten ja mahdollisten pelkojen käsittelyyn. Ensimmäiseen tapaamiseen osallistuu sekä oma hoitaja että varahoitaja.

Seuraavaksi oma hoitaja ja varahoitaja voivat tehdä yhdessä kotikäynnin tutustukseen lapseen ja perheeseen. Tavoitteena on että vanhemmat esittelevät hoitajat lapselleen. Seuraavaksi sovitaan tutustumiskäynnistä päivähoitopaikkaan.

Neljännessä vaiheessa lapsi jää hoitoon ja vanhempien poissaoloa – eroa vanhemmista pidennetään vähitellen. Hoidon aloittamisen jälkeen jatketaan keskusteluja vanhempien kanssa huomioiden ”erityinen” aloitusvaiheeseen liittyvä keskustelumahdollisuus tulevien kahden kuukauden ajan. Lapsen tutustumisvaihe on pituudeltaan noin kaksi viikkoa, joka aika on maksutonta.

Lähteitä ja kirjallisuutta:

Kanninen, K. 2008. Lapsilähtöinen päivähoito. VARKE:n järjestämä luento 25.9.2008 Keski-Suomen museolla.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Sosiaalialan kehittämiskeskus STAKESin oppaita 63. Helsinki.

Mäkinen, H. & Pietikäinen, T. 2008. Kasvatuskumppanuuden äärellä. Tutustumiskäynti lapseen kotona päivähoiton / esikoulun aloitusvaiheessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö joulukuu 2008.

Munter, H. Lapsi aloittaa päivähoiton. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden varhaiskasvatuksen perusteita.

Oma hoitajuus Espoon pähoidossa. Espoon kaupungin päivähoiton raportteja.

Schulman, M. 2001. Pikkulaosi matkalla maailmaan: Pikkulapsen haavoittuvaisuus hänen siirtyessään päivähoitoon. Psykoterapia 3/2001.

Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2003. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY.

Tuliharju, A. 2001. Ykseydestä yksilöllisyyteen. Lapsen kehitys varhaisvuosien vuorovaikutuksessa. Teoksessa Hyvinvointia Itä-Suomesta - Eeva-Liisa Eerolan juhla-kirja. Itä-Suomen Lääninhallituksen julkaisuja 2001.

Tuliharju, A. 2004. Auta lasta kasvamaan. Päivähoiton ja lasten ennaltaehkäisevän mielen-terveystyön kehittämishanke 2001-2003. Loppuraportti. Kuopion kaupungin Sosiaali- ja terveyskeskuksen julkaisuja 2004:5. Kuopio: Kuopion kaupungin painatuskeskus. Tiedustelut: Kuopion painatuskeskus, Tulliportinkatu 52, 70110 KUOPIO, p. 017 182 722, fax 017 182 727 Tarja.savolainen@kuopio.fi.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Turvallinen päivähoiton aloitus ja oma hoitajuus pilotti on herättänyt pohtimaan lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta päivähoiton aloitusta uudella tavalla. Osallistumiskokemus on ollut osallistujien mielestä vaikuttava ja työn ja päivähoiton aloitusvaiheen prosesseja kehittämään herättelevä. Pilotissa on nojaututtu tieteelliseen tutkimukseen lapsen psyykkisen kehityksen tarpeista ja siten pilotoinnissa on pyritty kehittämään varhaiskasvatusta tutkittuun tieteseen perustuen.

Johtopäätöksenä voisi sanoa, että pilotin esille nostamia kysymyksiä ja kehitelty toimintamalli on samansuuntainen kuin kasvatuskumppanuuskoulutuksen toimintamalli ja siksi suositeltava otettavaksi käyttöön vähitellen kaikissa keski-suomalaisissa päivähoiton yksiköissä. Toimintamallin kehittäminen on ensisijaisesti tahdon ja ajattelutavan muutosprosessointi.